

Резолюція XVII Національного конгресу кардіологів України (Київ, 21–23 вересня 2016 р.)

XVII Національний конгрес кардіологів України присвячено 80-річчю створення Національного наукового центру «Інститут кардіології ім. акад. М.Д. Стражеска» НАМН України та 140-річчю від дня народження засновника Інституту всесвітньо відомого вченого академіка М.Д. Стражеска.

Особливу увагу на конгресі приділено питанню формування персоніфікованого підходу до лікування пацієнтів із серцево-судинними захворюваннями на основі доказової медицини.

У роботі конгресу взяли участь більше 2700 українських лікарів та науковців, а також фахівці з Великої Британії, Бразилії, Польщі, Італії, Латвії, Угорщини, Чехії, Греції, Німеччини. Відбулося 16 пленарних і 7 секційних засідань, 9 круглих столів та 4 наукові дискусії, 17 науково-практичних симпозиумів. Заслухано 283 доповіді та обговорено 58 стендових повідомлень. Провідними вітчизняними та іноземними вченими прочитано 6 лекцій, проведено 10 інтерактивних майстер-класів, клінічні розбори. Молодими вченими зроблено 29 доповідей. Організовано виставку сучасних лікарських засобів медичного призначення і спеціалізованих видань.

У рамках конгресу проведено спільні засідання Асоціації кардіологів України з Європейським товариством кардіологів, спільна сесія Асоціації кардіологів України та Польщі, спільна сесія Європейської асоціації ритму серця (EHRA/ESC) та Асоціації аритмологів України.

Уперше на конгресі для лікарів за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина» прочитано курс лекцій «Базисні основи аритмології», а також надано рекомендації щодо застосування настанов і протоколів лікування й діагностики найпоширеніших хвороб серця.

Програма конгресу, висвітлюючи найактуальніші наукові питання і проблеми кардіологічної служби, охоплювала сучасні стратегії та рекомендації щодо наріжних питань сучасної кардіології – хронічної ішемічної хвороби серця і гострого коронарного синдрому, артеріальної гіпертензії і пов'язаних з нею чинників

серцево-судинного ризику і коморбідної патології (зокрема цукрового діабету, гострого та хронічного ушкодження нирок, цереброваскулярних захворювань) і невідкладних станів, безпечності медикаментозного лікування, епідеміологічних та медико-соціальних аспектів кардіології в Україні, імплементації нових настанов і протоколів. Особливу увагу приділено проблемі превентивної кардіології й реабілітації, висвітленню результатів Європейського дослідження EUROASPIRE IV в Україні. Привернуто увагу лікарів до некоронарних хвороб серця, зокрема, кардіоміопатій та хвороб накопичення (хвороба Фабрі). Окреме місце належало обговоренню сучасних інтервенційних технологій та хірургічних методів лікування захворювань серцево-судинної системи (зокрема нових технологій захисту життєво важливих органів і стимуляції репаративних процесів, виявлення хворих з високим ризиком венозного тромбоемболізму і шляхів запобігання його розвитку, внутрішньосудинної діагностики, використання коронарних стентів з елютинг-покриттям останнього покоління, нових методик лікування внутрішньостенових рестенозів), інвазивної аритмології. Традиційно розглядали питання клінічної фармакології й раціональної фармакотерапії.

На Генеральній асамблеї підтримано державну програму з профілактики, лікування та реабілітації серцево-судинних захворювань на 2017–2021 рр., заслухано річний звіт президента Асоціації кардіологів України академіка НАМН України В.М. Коваленка про роботу асоціації, відбулися вибори правління Асоціації кардіологів України, затверджено основні регламентні документи кардіологічної служби і збірку «Серцево-судинні захворювання. Класифікація, діагностика та лікування».

Президентом Асоціації кардіологів України обрано академіка НАМН України професора В.М. Коваленка.

Обговорено й затверджено рекомендації з гострої та хронічної серцевої недостатності,

рекомендації з ехокардіографічної оцінки регургітації на нативних клапанах.

Серед досягнень вітчизняної кардіології конгресом відзначені:

- Оголошення 2016 року «Роком серця в Україні», розробка державної програми профілактики, лікування та реабілітації серцево-судинних захворювань на 2017–2021 рр.

- Участь Асоціації кардіологів України в європейському проєкті з вторинної профілактики серцево-судинних захворювань EUROASPIRE IV.

- Удосконалення діагностики та оцінки серцево-судинного ризику у хворих з коронарними та некоронарними захворюваннями, затвердження протоколів і стандартів діагностики та лікування серцево-судинних захворювань. Асоціацією кардіологів України розроблено та рекомендовано до затвердження збірку «Серцево-судинні захворювання. Класифікація, діагностика та лікування».

- Затвердження та видання рекомендацій із серцевої недостатності, рекомендацій з ехокардіографічної оцінки регургітації на нативних клапанах.

- Оновлення рекомендацій Асоціації кардіологів України та Асоціації з невідкладної кардіології з ведення хворих з тромбоемболією легеневої артерії.

- Експертами Асоціації кардіологів України спільно з експертами МОЗ підготовлено шість клінічних протоколів з основних нозологій у кардіології: «Гострий коронарний синдром без елевації сегмента ST» (затверджено МОЗ), «Стабільна ішемічна хвороба серця», «Серцева недостатність», «Фібриляція передсердь», «Легенева гіпертензія» і «Профілактика серцево-судинних захворювань», «Тромбоемболія легеневої артерії». Кілька протоколів уже пройшли громадське обговорення і готові до імплементації в реальних клінічних умовах України. За всіма протоколами завершено обговорення, п'ять протоколів вийшли у вигляді наказів МОЗ України.

- У результаті спільних дій Асоціації кардіологів України та Асоціації інтервенційних кардіологів України у 14 областях України почали роботу «Регіональні реперфузійні мережі», в межах яких проводиться реперфузійна терапія з використанням первинних перкутанних втручань та фібринолітичної терапії.

- Продовжує ефективно функціонувати «Реєстр перкутанних коронарних втручань», за даними якого в 2015 р. збільшилася кількість

інвазивних процедур в кардіології, в першу чергу в пацієнтів зі стійкою елевацією сегмента ST: кількість коронарографій досягла 26 000, коронарних стентувань – 10 000, при цьому стентувань у перші години від початку симптомів гострого коронарного синдрому з елевацією сегмента ST – 5300 (у 2014 р. – 3600). Проведено Сервей (зріз) з перкутанних втручань в Україні, який висвітлює найближчі та віддалені результати проведення стентувань у пацієнтів з гострим коронарним синдромом з елевацією та без елевації сегмента ST і стабільною ішемічною хворобою серця.

- Розглянуто результати проведення Національного реєстру з тромболітичної терапії (NR-TLT) 2014 р. та Сервею «Гострі коронарні синдроми в реальній клінічній практиці» 2015 р.

- Ініційовано (спільно з МОЗ) створення Національного реєстру хворих з гострим коронарним синдромом.

- На підставі розробленого Асоціацією з невідкладної кардіології пілотного проєкту Алгоритмів надання допомоги хворим з ургентними серцево-судинними захворюваннями (2014) запропоновано створення міждисциплінарного алгоритму догоспітальної та госпітальної невідкладної допомоги хворим на серцево-судинні захворювання.

- Розглянуто можливі шляхи поліпшення організації догоспітальної, госпітальної та постгоспітальної допомоги хворим з гострим інфарктом міокарда на сучасному етапі.

- Проведено подальший субаналіз популяційного дослідження 20 чинників серцево-судинного ризику серед міського населення України, за результатами якого поряд із поширеністю когорти дуже високого ризику розвитку ускладнень за шкалою SCORE, що становила 30 % дорослого населення, визначено, що у 8,1 % міського населення реєструється сімейна гіперхолестеринемія за критерієм рівня холестерину ліпопротеїнів низької щільності 5 ммоль/л і більше.

- Разом із Асоціацією акушерів-гінекологів України затверджено спільний меморандум кардіологів та гінекологів щодо «терапевтичного вікна» для призначення замісної гормональної терапії, який увійшов у міждисциплінарний «Національний консенсус щодо ведення пацієток у клімактерії, 2016» МОЗ України.

- Започатковано активну участь у міжнародному та європейському реєстрах із сімейних гіперхолестеринемій ScreenPro FH та EAS-FHSC.

- Спільно з Асоціацією серцево-судинних хірургів проводиться подальше впровадження алгоритму періопераційної діагностики та післяопераційного ведення хворих із множинним атеросклерозом вінцевих артерій та цукровим діабетом 2-го типу.

- Забезпечується співпраця з кардіохірургами, неврологами, ендокринологами, нефрологами, гінекологами та андрологами щодо пацієнтів з високим ризиком серцево-судинних ускладнень. Спільно з Асоціацією серцево-судинних хірургів здійснюється довгострокове вивчення особливостей прогресування атеросклерозу вінцевих артерій та перебігу ішемічної хвороби серця у хворих з гіпотиреозом після операції аортокоронарного шунтування.

- Розпочато роботу центрів з діагностики та лікування сімейних (гомозиготних та гетерозиготних) дисліпідемій у 4 регіонах України (Київ, Харків, Дніпро, Луцьк).

- Проведено майстер-класи з порушень серцевого ритму, тромбозів та емболій у різних регіонах України.

- Взято участь у засіданнях Правління Європейського товариства кардіологів (ESC), Європейської асоціації ритму серця (EHRA), Європейської асоціації фахівців з невідкладних серцево-судинних станів (ACCA), інтервенційної кардіології та серцевої недостатності.

- Продовжено проведення спеціалізованого циклу «Клінічна аритмологія та електрофізіологія» на базі кафедри кардіології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика.

- Продовжено участь у виданні «Білої книги» Європейської асоціації ритму серця та Європейської асоціації з невідкладної серцево-судинної патології.

- Проводилися виїзні школи та регулярно читалися тематичні лекції з практичних питань діагностики та лікування хронічної серцевої недостатності для лікарів-кардіологів і терапевтів в обласних центрах України.

- Функціонування сайту Української асоціації фахівців із серцевої недостатності для лікарів та пацієнтів з хронічною серцевою недостатністю.

- Продовжено участь Української асоціації фахівців із серцевої недостатності у міжнародному глобальному реєстрі QUALIFY з оцінки якості ведення амбулаторних пацієнтів з хронічною серцевою недостатністю.

- Продовжено видання фахових журналів: «Український кардіологічний журнал», «Артеріальна гіпертензія», «Аритмологія», «Серцева недостатність».

- Розпочато формування в рамках Асоціації кардіологів України групи молодих учених-кардіологів «Кардіологи майбутнього України».

Водночас залишається низка невирішених питань:

- не втрачає гостроти проблема фінансування невідкладної та планової допомоги хворим із серцево-судинними захворюваннями;

- немає державного статистичного реєстру хворих з гострим коронарним синдромом з підйомом та без підйому сегмента ST, порушеннями ритму серця, легеневою артеріальною гіпертензією, гострою та хронічною серцевою недостатністю;

- не узгоджено правові стосунки лікаря та пацієнта;

- крайнє недостатня кількість процедур з імплантації кардіовертерів-дефібриляторів та СРТ-пристроїв;

- немає належної підтримки проведення популяційних досліджень, спрямованих на виявлення чинників ризику серцево-судинних захворювань серед населення України;

- недостатня пропаганда здорового способу життя та значення чинників ризику серцево-судинних захворювань на державному рівні;

- медичні працівники первинних структур охорони здоров'я недостатньо розповсюджують санітарно-просвітницькі матеріали для населення, які пропагують здоровий спосіб життя, недостатньо проводяться оцінка серцево-судинного ризику та корекція чинників ризику у хворих на артеріальну гіпертензію;

- недостатня об'єктивізація причин смерті та як наслідок – штучне перебільшення цього показника в структурі смертності від хвороб системи кровообігу, що призводить до спотворення статистичної звітності, яка суто відрізняє Україну від розвинених країн.

Під час обговорення виступів та дискусій на конгресі визначено такі перспективні напрями наукових досліджень і заходи в практичній кардіології:

- Впровадження державної програми профілактики й лікування серцево-судинних захворювань та реабілітації на 2017–2021 рр.

- Розробка програми заходів профілактики, діагностики і лікування з метою зниження захво-

риваності, смертності, збільшення тривалості й підвищення якості життя.

- Створення системи відбору хворих з тяжкими та рідкісними серцево-судинними хворобами і лікування їх на базі національних і державних центрів.

- Постійне формування позитивної мотивації в населення щодо необхідності профілактики й лікування артеріальної гіпертензії. Створення інформаційного простору для здорового способу життя та профілактики серцево-судинних захворювань на державному рівні.

- Забезпечення керівниками управлінь охорони здоров'я розповсюдження санітарно-просвітницьких матеріалів для населення, що пропагують здоровий спосіб життя з використанням можливостей радіо, телебачення, преси. Активне залучення медичних сестер, фельдшерів та працівників аптек до пропаганди медико-санітарних знань і профілактики артеріальної гіпертензії серед населення. Активізація співпраці з викладачами і студентами ВНМЗ та ЗПО щодо проведення роз'яснювальної превентивної роботи серед населення.

- Поширення методу самостійного моніторингу домашнього артеріального тиску з метою ефективнішого контролю артеріального тиску на тлі терапії та реімбурсація коштів на апарати для вимірювання артеріального тиску в домашніх умовах.

- Продовження моніторингу епідеміологічної ситуації щодо багатофакторних впливів (зокрема артеріальної гіпертензії) на захворюваність та смертність населення. Продовження участі Асоціації кардіологів України в глобальному європейському проекті з профілактики серцево-судинних захворювань EUROASPIRE IV.

- Продовження активного виявлення осіб з артеріальною гіпертензією, впровадження її первинної і вторинної профілактики та стратифікації ризику. Сприяння формуванню прихильності пацієнтів і медичних працівників для підвищення ефективності профілактики й лікування артеріальної гіпертензії.

- Оновлення уніфікованого протоколу з діагностики, лікування та профілактики артеріальної гіпертензії в Україні.

- Забезпечення співпраці з сімейними лікарями, неврологами, ендокринологами та нефрологами щодо пацієнтів з високим ризиком серцево-судинних ускладнень у розв'язанні про-

блеми артеріальної гіпертензії та профілактики її ускладнень.

- Розробка методів широкого впровадження стандартів лікування хворих із легеневою артеріальною гіпертензією.

- Продовження роботи із забезпечення хворих на артеріальну гіпертензію сучасними лікувальними технологіями.

- Удосконалення роботи зі своєчасного виявлення і патогенетичного лікування симптоматичних гіпертензій.

- Подальше впровадження методів ангіопластики, стентування та шунтування в лікуванні атеросклерозу вінцевих судин серця, судин головного мозку і нирок.

- Оновлення рекомендацій Асоціації кардіологів України та Асоціації з невідкладної кардіології з ведення хворих з гострою серцевою недостатністю.

- Створення спільно з Європейською асоціацією з невідкладної серцево-судинної допомоги (АССА) консенсусного документа щодо організації, структури і діяльності відділень/блоків реанімації та інтенсивної терапії кардіологічного профілю в Європі.

- Створення реєстру венозних тромбоемболій серед хворих терапевтичного профілю.

- Продовження проведення освітніх шкіл і майстер-класів з аритмології, венозного тромбоемболізму в різних регіонах України з акцентом на освіті лікарів первинної ланки.

- Подальше впровадження інвазивних та апаратних методів діагностики й лікування порушень ритму та провідності серця і хронічної серцевої недостатності (радіочастотної абляції, багатоканальних кардіостимуляторів та імплантованих кардіовертерів-дефібриляторів).

- Необхідність збільшення на державному та регіональному рівнях фінансування придбання кардіостимуляторів, кардіовертерів-дефібриляторів, СРТ-пристроїв та катетерів для абляції.

- Виступ перед МОЗ України з ініціативою створення загальнодержавного реєстру хворих, що потребують імплантації кардіовертерів-дефібриляторів та штучних водіїв серцевого ритму для подальшого забезпечення цих потреб за бюджетні кошти. Створення в областях України «Листків очікування» хворих для імплантації кардіопристроїв, обласним кардіологам взяти під особистий контроль та подати копії в Асоціацію аритмологів України.

- Проведення в організаціях післядипломної освіти циклів тематичного вдосконалення лікарів з електрофізіології серця.

- Продовження участі у виданні «Білої книги» Європейської асоціації ритму серця та Європейської асоціації з невідкладної серцево-судинної патології.

- Оновлення міждисциплінарного консенсусу з лікування гіпертензивних кризів.

- Створення міждисциплінарних рекомендацій з профілактики кровотеч на тлі активної антитромботичної терапії.

- Оновлення рекомендацій з діагностики та лікування гострої серцевої недостатності на базі міжнародних стандартів.

- Проведення короткотривалого реєстру з ефективності й безпечності застосування антитромботичної терапії у хворих після перенесеного гострого коронарного синдрому з метою створення національної адаптованої шкали ризику розвитку кровотеч.

- Впровадження доповнень до державної статистичної звітності з таких питань: гострий коронарний синдром з підйомом та без підйому сегмента ST; синдром преекзитації шлуночків; повна атріовентрикулярна блокада й атріовентрикулярна блокада 2-го ступеня, стадії хронічної серцевої недостатності, тромбоемболії легеневої артерії.

- Наукове забезпечення проведення експертної оцінки причин смерті працездатного населення країни від серцево-судинних захворювань.

- Створення у рамках Асоціації кардіологів України робочої групи з біомаркерів основних серцево-судинних захворювань.

- Розробка і впровадження в практику стандартизованої форми контролю якості амбула-

торного лікування пацієнта з хронічною серцевою недостатністю.

- Підготовка проекту національного міждисциплінарного протоколу з діагностування та лікування хронічної серцевої недостатності, на базі відповідного європейського документа.

- Створення міжгалузевої робочої групи щодо розробки та імплементації нової класифікації серцевої недостатності.

- Продовження підготовки кардіологів зі спеціалізацією з інтервенційної кардіології, внесення відповідних змін до кваліфікаційних вимог кардіолога.

- Підготовка та затвердження в МОЗ наказу про створення «Центрів реперфузійної терапії та інтервенційної кардіології».

- Продовження і розширення ведення «Реєстру ПКВ».

- Продовження участі у спільній діяльності європейської ініціативи «Stent for life».

- Розробка пропозицій Асоціації кардіологів України (спільно з МОЗ) щодо атестації лікарів-кардіологів відповідно до європейських стандартів та подання їх до МОЗ України.

- Залучення фахівців Асоціації кардіологів України, НАМН України і системи післядипломної освіти до навчання спеціалістів з новітніх технологій діагностики та лікування.

- Удосконалення програми підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації медичних працівників лікувально-профілактичних закладів з питань профілактики та лікування артеріальної гіпертензії для подолання лікарської інерції у веденні пацієнтів з артеріальною гіпертензією.

- Видання спільно з Асоціацією серцево-судинних хірургів посібників та настанов, які забезпечують етапність і спадкоємність кардіологічної та кардіохірургічної допомоги хворим.